

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNE PRAVOBRANILKE

JULIANE KOKOTT,

predstavljeni 29. januarja 2004¹

I – Uvod

„V tej direktivi izraz:

1. Obravnavana zadeva se nanaša na razlago Direktive Sveta 75/442/EGS z dne 15. julija 1975 o odpadkih,² kot je bila spremenjena z Direktivo Sveta 91/156/EGS z dne 18. marca 1991³ (v nadaljevanju: okvirna direktiva o odpadkih) glede ogljikovodikov, ki uhajajo iz prepustnih cistern in ki onesnažujejo zemljo v okolici. Cour d'appel Bruselj (Belgija) bi želelo izvedeti, ali so ti ogljikovodiki in onesnažena zemlja odpadki, ter ali je mogoče naftno podjetje, ki je najelo bencinsko črpalko in sklenilo pogodbo o obratovanju z upravljavcem, in ki mu je dobavljalo ogljikovodike, šteti za povzročitelja ali imetnika odpadkov.

- (a) ‚odpadek‘ pomeni vsako snov ali predmet v skupinah, navedenih v Prilogi I, ki ga imetnik zavrže ali namerava ali mora zavreči;

[...]

- (b) ‚povzročitelj‘ pomeni vsakogar, katerega dejavnosti povzročajo nastajanje odpadkov (izvirni povzročitelj) in/ali vsakogar, ki izvaja predobdelavo, mešanje ali druge postopke, katerih posledica je sprememba narave ali sestave odpadkov;

II – Pravni okvir

2. Člen 1 okvirne direktive o odpadkih vsebuje naslednje opredelitve:

- (c) ‚imetnik‘ pomeni povzročitelja odpadkov ali fizično ali pravno osebo, ki ima odpadke;

- (d) [...]“

1 — Jezik izvirnika: nemščina.

2 — UL L 194, str. 39.

3 — UL L 78, str. 32.

3. Priloga I opredeljuje različne skupine — in/ali odpadkov, od katerih sta dve skupini:

„Q4 Material[i], ki so bili razsuti, razliti, izgubljeni ali drugače poškodovani, vključno z materiali, opremo itd., ki so bili onesnaženi zaradi nezgode“ — prejšnji imetniki odpadkov ali proizvajalec izdelka, iz katerega so nastali odpadki.“

in 5. Določbe belgijskega prava, ki jih je treba upoštevati, so dobesedno povzele člen 1(a) in Prilogo I okvirne direktive o odpadkih.

„Q15 Onesnaženi materiali, snovi ali izdelki, nastali pri obnavljanju kakovosti tal.“

III – Dejansko stanje, postopek in vprašanja za predhodno odločanje

4. Člen 15 okvirne direktive o odpadkih določa odgovornost za stroške odstranjevanja odpadkov:

„V skladu z načelom ‚plača povzročitelj obremenitve‘ mora stroške odstranjevanja odpadkov nositi:

— imetnik, ki odpadke preda zbiralcu odpadkov ali podjetju iz člena 9,

6. Paul Van de Walle, Daniel Laurent in Thierry Mersch (v nadaljevanju: obtoženci) so člani uprave družbe Texaco SA (v nadaljevanju: Texaco). V postopku v glavni stvari so obtoženi za kaznivo dejanje v zvezi s predpisi o odpadkih. Texaco je vključena v vlogi oškodovanca kot tožilca.

7. Texaco je leta 1981 najela sporno bencinsko črpalko in leta 1988 z upravljavcem sklenil pogodbo o obratovanju. Januarja 1993 so ugotovili, da so iz bencinske črpalke

uhajali ogljikovodiki. Ti so onesnažili zemljo okoli cisterne in klet v sosednjem poslopju.

8. Tehnični pregled je pokazal, da cevi cisterne z dizelskim gorivom in cisterne z neosvinčenim bencinom Ron 98 niso bile neprepustne. Cisterna je bila poleg tega tudi predrta. Med pregledom skladišča je bilo ugotovljeno, da je bilo od začetka oktobra 1992 izgubljenih okoli 800 litrov neosvinčene bencina Ron 98.

9. Bencinska črpalka se od februarja 1993 ni več uporabljala. Pogodba o obratovanju z upravljavcem in najemna pogodba z lastnikom zemljišča sta bili razveljavljeni. Texaco od poletja 1993 ni več plačevala najemnine.

10. Texaco je do maja 1994 opravila različna dela za sanacijo zemlje, ki pa jih ni bila dolžna opraviti. Naknadne analize vzorcev podtalne vode so pokazale, da je bila zemlja še vedno onesnažena z ogljikovodiki.

11. Ker Texaco od maja 1994 ni nadaljevala del za sanacijo zemlje, onesnažene z ogljikovodiki, je 10. septembra 1998 državno

tožilstvo vložilo tožbo zaradi kršitve predpisov o odpadkih zoper tri obtožene stranke kot člane uprave Texaco in zoper podjetje kot civilnopravno odgovorno stranko. Regija Bruxelles-Capitale je vstopila v postopek v vlogi oškodovanca kot tožilca. Obtožene je sodišče na prvi stopnji oprostilo in ustavilo kazenski postopek zoper Texaco zaradi nepristojnosti kazenskega sodišča po oprostitvi.

12. Državno tožilstvo in regija Bruxelles-Capitale sta se na to tožbo pritožila na Cour d'appel. Slednje dvomi o tem, da bi bilo mogoče onesnaženo zemljo šteti za odpadek. Opozarja, da glede tega obstajajo različne razlage obsega pojma „odlaganja odpadkov“.

13. Sodišču je torej predložilo naslednji vprašanja za predhodno odločanje:

„Ali je treba člen 1(a) Direktive Sveta 75/442/EGS z dne 15. julija 1975 o odpadkih, kot je bila spremenjena z Direktivo Sveta 91/156/EGS z dne 18. marca 1991, ki določa pojem odpadka kot „vsako snov ali predmet, ki ga imetnik odstrani ali mora odstraniti na podlagi veljavnih predpisov nacionalne zakonodaje“ ter člena 1(b) in 1(c) te direktive, ki določata povzročitelja kot „vsakogar, katerega dejavnosti povzročajo nastajanje odpadkov

(,izvirni povzročitelj') in/ali vsakogar, ki izvaja predobdelavo, mešanje ali druge postopke, katerih posledica je sprememba narave ali sestave odpadkov', ter imetnika kot ,povzročitelja odpadkov ali fizično ali pravno osebo, ki ima odpadke', razlagati tako, da se lahko uporabi za naftno podjetje, ki proizvaja ogljikovodike in jih prodaja samostojnemu upravljavcu, ki temu podjetju ni podrejen, če ti ogljikovodiki pronicajo v zemljo ter povzročijo onesnaženost te zemlje in podtalnih voda[?]

A – *Pojem odpadek*

1. Predlogi strank

15. Vse stranke se strinjajo, da je mogoče uhajajoče ogljikovodike in onesnaženo zemljo šteti za odpadke le, če jo je imetnik zavrzel, ali namerava, ali mora zavreči.

Ali je treba, nasprotno, ugotoviti, da opredelitev odpadkov v smislu zgoraj navedenih določb velja samo, če je bila tako onesnažena zemlja izkopana[?]

IV – Pravna presoja

14. S tema vprašanjema Cour d'appel sprašuje, ali je mogoče zemljo, onesnaženo z uhajajočimi ogljikovodiki, šteti za odpadek in ali se lahko Texaco šteje za povzročiteljico ali imetnico morebitnih odpadkov.

16. Regija Bruxelles-Capitale meni, da je imetnik ogljikovodikov te zavrzel, ko jih je razlil. Po njenem mnenju ravno ta primer spada v skupino odpadkov Q4. Na podlagi skupin Q5, Q12 in Q13⁴ je mogoče domnevati, da je tudi onesnažena zemlja odpadek. Ne gleda na vprašanje, ali je imetnik zemljo zavrzel ali namerava zavreči, lahko značilnost odpadkov izhaja iz obveznosti zavrženja zemlje. Regija Bruxelles-Capitale meni, da je taka obveznost v skladu s ciljem varstva okolja in zdravja, ki je določen v okvirni direktivi o odpadkih, in visoko ravnijo varstva okolja, ki se zasleduje v skladu s členom 174(2) ES. Onemogoča, da bi bile obveznosti, ki jih določajo predpisi o

4 – Skupini Q5 in Q12 se nanašata na onesnažen material; skupina Q13 na „[v]sak material, snov ali izdelek, katerega uporaba je po zakonu prepovedana“.

odpadkih, kršene zato, ker so odpadki zakopani v zemljo. Če onesnažena zemlja ne bi bila odpadek, obveznosti iz člena 4 okvirne direktive o odpadkih, da se zagotovi, da ravnanje z odpadki ne ogroža zdravja ljudi in ne škoduje okolju, ne bi imele učinka.

17. Poleg tega lahko obveznost zavrženja onesnažene zemlje izhaja tudi iz nacionalnega prava. V regiji Bruxelles-Capitale ni posebne obveznosti, ki bi določala, da je treba onesnaženo zemljo sanirati, vendar lahko izhaja iz civilnega prava. Tako obveznost prav tako zagovarjajo nekateri povzročitelji, kadar ne obstaja nobena zakonsko dovoljena in tehnično mogoča uporaba sporne snovi. To velja zlasti za razlite ogljikovodike.

18. Obtoženi in Texaco menijo, da vprašanje, ali gre v sporu o glavni stvari za odpadke, ni pomembno, ker v nobenem primeru niso imetniki ali povzročitelji morebiti nastalih odpadkov.

19. Poudarjajo, da ravno tako kot upravljavec niso vedeli, da so se ogljikovodiki razlivali. Stvar pa je torej mogoče zavreči le zavestno, kar je v skladu tudi s sodbo

Vessoso in Zanetti⁵. V skladu s to sodbo pojem „odpadek“ nikakor ne predpostavlja, da je imel glavni imetnik, ki je to snov ali predmet zavrzel, namen izključiti, da bi katerakoli druga oseba ponovno gospodarsko uporabila to snov ali ta predmet. Dejstva, da ni vedel, da so se ogljikovodiki razlili, ni mogoče primerjati s tem primerom. Posledično, kadar se ogljikovodiki razlijejo, še ne pomeni, da gre za odpadke.

20. Obtoženi in Texaco menijo, da odpadki obstajajo, odkar je imetnik, ki je vedel za onesnaženje zemlje, onesnaženo zemljo zavrzel. Domnevati je mogoče, da je v obravnavani zadevi to v trenutku, ko je bilo odkrito onesnaževanje zemlje in so se začeli prvi ukrepi za sanacijo zemlje. Obtoženca in Texaco v zvezi s tem vztrajajo, da vendarle niso imetniki ali povzročitelji teh odpadkov.

21. Komisija ugotavlja, da opredelitev odpadkov izhaja iz člena 1 okvirne direktive o odpadkih, Priloga I k tej direktivi in evropski seznam odpadkov pa to definicijo ponazarjata. Meni, da ogljikovodiki, ki so se razlili, spadajo v skupino odpadkov Q4. Ta skupina dokazuje, da je normodajalec želel vključiti primer, ko imetnik odpadkov te nepredvideno „zavrže“. Ogljikovodiki so zato odpadki.

5 — Sodba z dne 28. marca 1990 (C-206/88 in C-207/88, Recueil, str. I-1461).

22. V skupino odpadkov Q4 bi glede na besedilo lahko spadala tudi onesnažena zemlja. Vendar pa Komisija dvomi, da bi bilo mogoče naravne snovi, kot so zemlja, voda in zrak, škodovati za odpadke le zato, ker so bili onesnaženi. Namen okvirne direktive o odpadkih je prej varstvo teh elementov. Komisija meni, da si je težko predstavljati, da bi se za te elemente uporabljala pojma odstranjevanje ali predelava. Nasprotno, če bi bili onesnaženi, bi bilo treba te elemente prej sanirati ali kako drugače obdelati, da bi zmanjšali škodljive učinke tega onesnaženja. Torej jih ni mogoče škodovati za odpadke.

23. Če je bila tako onesnažena zemlja izkopana, se torej ne šteje več za naravni element, ampak za premično stvar, izdelek ali snov, ki je bila nepredvideno onesnažena, v smislu skupine odpadkov Q4. Obveznost odstranitve razlitih ogljikovodikov – ki jih je mogoče opredeliti kot odpadke – pomeni, da je onesnažena zemlja morala biti izkopana.

2. Presoja

24. Ogljikovodiki so se pomešali z zemljo v okolici v trenutku, ko so se razlili, in še pozneje. Ugotoviti je torej treba, da mešanice, vsaj delno, ni mogoče ločiti brez posebnih ukrepov. Zato torej ni mogoče posebej

preveriti, ali se razliti ogljikovodiki štejejo za odpadke. Nasprotno pa se postavlja vprašanje, ali je treba onesnaženo zemljo v celoti škodovati za odpadke.

25. V skladu s tretjo uvodno izjavo se okvirna direktiva o odpadkih nanaša na varstvo človekovega zdravja in okolja pred škodljivimi vplivi, ki jih povzročajo zbiranje, prevoz, obdelava, skladiščenje in odlaganje odpadkov. V skladu s členom 174(2) ES je cilj okoljske politike Skupnosti doseči visoko raven varstva ter temelji na previdnostnem načelu in na načelih, da je treba delovati preventivno. Sodišče je zato sklenilo, da naj se pojem „zavreči“ ne bi razlagal ozko⁶.

26. V skladu s členom 1(a), prvi pododstavek, okvirne direktive o odpadkih „odpadek“ pomeni vsako snov ali predmet v skupinah, navedenih v Prilogi I, ki ga imetnik zavrže ali namerava ali mora zavreči. Navedena priloga in evropski seznam odpadkov podrobneje določata in ponazarjata to opredelitev tako, da predlagata sezname snovi in predmetov,

6 — Sodbi z dne 15. junija 2000 v zadevi ARCO Chemie Nederland in drugi (C-418/97 in C-419/97, Recueil, str. I-4475, točka 38 in naslednje) ter z dne 18. aprila 2002 v zadevi Palin Granit in Vehmassalon kansaterveystyön kuntayhtymän hallitus (C-9/00, Recueil, str. I-3533, točka 23).

ki so lahko odpadki. Po mnenju Sodišča sta le informativna.⁷

27. Bistveno je, ali je imetnik stvar zavrgel oziroma jo namerava ali mora zavreči. V skladu s sodbo ARCO Chemie Nederland in drugi je treba to preveriti glede na vse okoliščine, ob upoštevanju cilja direktive in zagotavljanju, da njegovi učinki ne bodo ogroženi.⁸

izkopano zemljo, sklepa, da onesnažena zemlja, ki še ni bila izkopana, ni odpadek⁹. Ne obstaja pa noben pokazatelj, na podlagi katerega bi bilo mogoče sklepati, da skupina odpadkov Q15 izčrpno opredeljuje okoliščine, v katerih bi lahko bila zemlja odpadek. Vključitev neizkopane zemlje predlaga tudi pododdelek 17 05 evropskega seznama odpadkov¹⁰ z naslovom „zemlja in izkopan material“, ki vsebuje točki 17 05 03 „zemlja in kamenje, ki vsebujeta nevarne snovi“ in 17 05 04 „zemlja in kamenje, razen tistih iz točke 17 05 03“. Načeloma bi lahko tudi ti skupini vsebovali zemljo, ki še ni bila izkopana.

a) Skupina odpadkov Q4

28. Skupina odpadkov Q4 določa, da je onesnažena zemlja odpadek. Zajema materiale, ki so bili razsuti, razliti, izgubljeni ali drugače poškodovani, vključno z materiali, opremo itd., ki so bili onesnaženi zaradi nezgode. Pojem „material“ je zelo širok in bi lahko zajemal zemljo kot sestavni del tal. Poleg tega seznam ni izčrpen.

29. Vendar pa del doktrine iz skupine odpadkov Q15, ki se posebej nanaša na

30. Mnenje, da neizkopana zemlja ne more biti odpadek, je mogoče pripisati dejstvu, da različne države članice omejujejo pojem odpadkov na premičnine¹¹. Predpisi v

9 — Versteijl, L.-A., „Der Abfallbegriff im Europäischen Recht – Eine unendliche Geschichte“, Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht, 2000, str. 585, še posebej str. 586, in Dieckmann, M., Das Abfallrecht der Europäischen Gemeinschaft, Baden-Baden, 1994, str. 152 in naslednje.

10 — Odločba Komisije 2000/532/ES z dne 3. maja 2000 o nadomestitvi Odločbe 94/3/ES o oblikovanju seznama odpadkov skladno s členom 1(a) Direktive Sveta 75/442/EGS o odpadkih in Odločbe Sveta 94/904/ES o oblikovanju seznama nevarnih odpadkov skladno s členom 1(4) Direktive Sveta 91/689/EGS o nevarnih odpadkih (UL L 226, str. 3), kot je bila spremenjena z Odločbo Sveta 2001/573/ES z dne 23. julija 2001 o spremembi Odločbe 2000/532 o seznamu odpadkov (UL L 203, str. 18).

11 — Še posebej v Zvezni republiki Nemčiji in Francoski republiki; v Italiji ta omejitev temelji na sodbi Corte suprema di cassazione z dne 18. septembra 2002, št. 31011. Republika Avstrija, nasprotno, izrecno razširja pojem odpadkov na premičnine, ki so prišle v stik s tlemi in ki škodujejo okolju (člen 2(2) Abfallwirtschaftsgesetz, zakona o ravnanju z odpadki).

7 — Glej glede prej navedene sodbe Palin Granit et Vehmassalon kansanterveysön kuntayhtymän hallitus, navedeno v opombi 6, točka 22.

8 — Navedeno v opombi 6, točka 73.

določenih državah članicah vendarle ne morejo biti odločilni dejavnik pri razlagi pojma prava Skupnosti.

organizacije ravnanja z odpadki, ki je določena v členu 5 in naslednjih, ter prispevati k visoki ravni varstva okolja.

31. Trditev Komisije, da taki naravni elementi ne morejo biti odpadki, temelji na cilju člena 4 okvirne direktive o odpadkih, ki spodbuja varstvo tal pred tveganji, ki jih povzročajo odpadki. V obravnavanem primeru torej ne gre za zemljo kot nedoločen naravni element, ampak za natančno določljivo količino zemlje, ki ogroža tla v okolici. V nasprotju z mnenjem Komisije je ta zemlja lahko predmet postopka odstranjevanja ali predelave.

33. Prednost je torej treba dati mnenju, v skladu s katerim še neizkopana onesnažena zemlja spada v področje skupine odpadkov Q4.

b) Pojem „zavrže“

34. Pri ugotavljanju pojma odpadkov torej ni odločilna uvrstitev v skupino odpadkov, ampak ali je imetnik onesnaženo zemljo zavrzel ali jo namerava ali mora zavreči.

32. Ob upoštevanju cilja visoke ravni varstva okolja, ki jo je treba zasledovati v skladu s členom 174(2) ES, je treba dodati, da je obravnavanje onesnažene, še neizkopane zemlje kot odpadka smiselno. Iz člena 3 okvirne direktive o odpadkih izhaja, da je treba dati prednost preprečevanju ali zmanjševanju nastajanja takih odpadkov in njihove škodljivosti. V skladu s členom 4 navedene direktive mora biti taka zemlja predelana ali odstranjena tako, da ne ogroža zdravja ljudi in brez uporabe postopkov ali načinov, ki bi lahko škodovali okolju. Prav tako je mogoče za obdelavo onesnažene zemlje v precejšnjem obsegu uporabljati širši pravni okvir

35. Namen zavreženja onesnažene zemlje je treba izključiti, ker imetnik ni vedel, da je zemlja onesnažena. Če bi, nasprotno, imetnik vedel za onesnaženje, kar bi preprečilo nadaljnjo uporabo zemlje v skladu z namenom, bi lahko (razen če se ne dokaže nasprotno) sklepali, da jo ima namen zavreči. Na primer onesnaženje kmetijskih zemljišč bi lahko poslabšalo pridelek; onesnaženje gradbenih zemljišč pa bi lahko ogrozilo ali prizadelo zdravje stanovalcev. Izguba te uporabe povzroča tveganje, ki je značilno za

odpadke: da imetnik zadevne stvari niti ne uporablja niti ne zagotavlja ustreznega ravnanja z njo in stvar torej lahko onesnaži okolje. V primeru onesnažene zemlje tako tveganje nastane, če se sanacija ne začne in se onesnaženje širi. Vendar lahko imetnik ovrže predpostavko obveznosti zavrženja onesnažene zemlje tako, da sprejme dejanske ustrezne ukrepe, da bi postala zemlja spet uporabna, ne da bi jo zavrzel.

36. Poleg namena, da se zavrže onesnažena zemlja, lahko obstaja tudi obveznost, da se zavrže, za katero se ne predpostavlja niti, da je treba vedeti za onesnaženje, niti namen, da se zavrže. Ta obveznost lahko nastane zaradi tveganja za onesnaženje zemlje.

37. Vendar iz splošne določbe na področju odpadkov, člena 4 okvirne direktive o odpadkih, ni mogoče sklepati o obveznosti zavrženja onesnažene zemlje. Čeprav je splošna obveznost o ravnanju z onesnaženo zemljo zato, da se varuje zdravje ljudi in okolja, dobrodošla, je le pravna posledica lastnosti odpadkov in je ni mogoče uporabiti zato, da bi se dokazalo, da ima neka stvar to lastnost. Prav tako ni mogoče sprejeti trditve regije Bruxelles-Capitale, v skladu s katero je treba onesnaženo zemljo vedno šteti za

odpadek zato, da bi preprečili kršitev okvirne direktive o odpadkih.

38. V primeru obveznosti zavrženja snovi, ki ima lastnost odpadka, nasprotno, temelji na medsebojnih vplivih med predpisi o odpadkih in posebnimi predpisi, ki določajo možnosti tveganja za vsak primer. Slednje je mogoče v celoti ali deloma opredeliti s pravom Skupnosti ali pa je lahko popolnoma nacionalnega značaja. V skladu s členom 6(2) Direktive „habitat“¹² tako države članice na posebnih ohranitvenih območjih sprejmejo ustrezne ukrepe za preprečevanje slabšanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter motenja vrst, za katere so bila določena območja. Zato je, na primer, treba odstraniti onesnaženo zemljo, ki ogroža kakovost vode v zaščitene vlažnih območjih. Obveznost odstranitve onesnažene zemljo lahko izhaja tudi iz pravnih sistemov o vodah, posebnih predpisov o varstvu tal, ali splošnih predpisov o preprečevanju tveganja. V skladu s sodno prakso so lahko tudi predpisi o ravnanju z odpadki neposredna podlaga za obveznost saniranja zemlje¹³, ki lahko glede na okoliščine določajo tudi odstranitev onesnažene zemlje. Kot zatrjuje regija Bruxelles-Capitale, lahko taka obveznost izhaja tudi iz civilnega prava¹⁴. V vseh teh primerih

12 — Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, str. 7).

13 — Sodba z dne 9. novembra 1999 v zadevi Komisija proti Italiji (C-365/97, Recueil, str. I-7773, točka 108 in naslednje).

14 — Glej tudi sodbo ARCO Chemie Nederland in drugi, navedena v opombi 6, točka 86, kjer je naveden primer sporazuma.

mora imetnik zavreči onesnaženo zemljo ne glede na to, ali bi se zemlja lahko še naprej uporabljala z istim namenom.

c) Vmesni predlogi glede opredelitve odpadkov

39. Obveznost zavrženja onesnažene zemlje pa, nasprotno, ne more temeljiti na tveganju, ki bi ga povzročilo onesnaženje, če bi to tveganje omogočalo, da bi zemljo pustili, kot je, ker bi bilo, na primer, mogoče sprejeti ustrezne zaščitne ukrepe, ne da bi jo bilo treba izkopati. V tem primeru ne bi bilo obvezno, da bi imetnik zemljo zavrzel.

42. Če povzamem, je treba onesnaženo zemljo torej šteti za odpadek, ker jo je imetnik zaradi onesnaženja dolžan izkopati. Zemljo je mogoče šteti za odpadek, če se zaradi onesnaženja ne more več uporabljati v skladu z namenom, razen če se dokaže nasprotno.

B – *Odgovornost Texaco*

40. Na podlagi podatkov, ki so bili predloženi Sodišču, ni mogoče presoditi, ali v obravnavani zadevi obstaja obveznost izkopa onesnažene zemlje, in v kolikšnem obsegu je še mogoča uporaba onesnažene zemlje v skladu z namenom. O teh vprašanjih odloča pristojno sodišče.

43. Preizkusiti je treba še, ali se Texaco šteje za povzročiteljico ali imetnico morebiti nastalih odpadkov. V ta namen predpostavljam, da se v obravnavani zadevi onesnažena zemlja šteje za odpadek.

1. Trditve strank

41. Iz zgoraj navedenega preizkusa izhaja, da je treba na vprašanje, ali je treba onesnaženo zemljo šteti za odpadke, ker jo je imetnik zaradi onesnaženja zavezan zavreči, odgovoriti zavrnilno. V nekaterih primerih je zemlja lahko odpadek tudi, preden je izkopana.

44. Regija Bruxelles-Capitale je dopolnila dejstva, ki jih je predložilo Cour d'appel. Zatrjuje, da je družba Texaco bencinski črpalki dostavljala gorivo tudi po odkritju onesnaženja. Poleg tega je škoda, ki je bila povzročena na cisterni, nastala zaradi napake

pri polnjenju, ki jo je storil Texaco v 80. letih, torej preden je bencinsko črpalko prevzel zadnji upravljavec. V pogodbi o obratovanju si je Texaco pridržala pravico, da ima kadarkoli nadzor nad zalogami. Odgovorni pri družbi Texaco je mesečno preverjal prodane količine. Upravljavec je imel pravico uporabljati bencinsko črpalko za prodajo goriva, vendar naprav bencinske črpalke ni smel spreminjati brez predhodnega dovoljenja Texaco. V nasprotju s pogodbo o obratovanju pri predaji bencinske črpalke podzemne cisterne niso bile obnovljene.

45. Regija Bruxelles-Capitale trdi, da je treba pojem imetnika odpadkov razlagati široko. Zatrjuje, da se v obravnavani zadevi nanaša na Texaco, ker je bila najemnica bencinske črpalke, je dejansko nadzorovala njeno obratovanje in vsaj delno sanirala onesnaženo zemljo. Prav tako je tudi povzročiteljica odpadkov, ker se ogljikovodiki, ki so se razlili, ne morejo več zakonito uporabljati.

46. Obtoženci in Texaco menijo, da se predlog za predhodno odločanje ne razteza na vprašanje, ali je mogoče Texaco šteti za imetnico ali povzročiteljico odpadkov.

47. Jasno je, da Texaco ni povzročila nastanka odpadkov, ampak izdelkov, in sicer goriva. Texaco meni, da je za gorivo, ki je postalo odpadek, odgovoren samo upravljavec bencinske črpalke. Izvirni povzročitelj izdelka ne more biti odgovoren za to, da se izdelek naknadno ni uporabljal v skladu z namenom, ampak se je spremenil v odpadek.

48. Za posest je značilna dejanska oblast nad stvarjo. Texaco trdi, da ni imela take oblasti nad cisternami ali skladiščenim gorivom. Omejitev upravljavčevega pooblastila za razpolaganje s cisternami je nastala zaradi dejstva, ker upravljavec ni bil niti lastnik niti najemnik teh cistern. Vendar pa pogodba o obratovanju izrecno določa, da je upravljavec odgovoren za vzdrževanje in nadzor cistern. Na podlagi te pogodbe je prav tako le upravljavec odgovoren za škodo, ki je nastala zaradi cistern. Texaco zatrjuje, da je upravljavec edini lastnik zalog goriva in je zanj odgovoren. Nadzor zalog, ki ga je določila Texaco, ni mogoče primerjati s tehničnim pregledom cistern. Njegov namen je edino preprečiti goljufijo.

49. Komisija meni, da je v obravnavani zadevi mogoče opredeliti imetnika odpadkov s tem, da se določi, kdo je bil imetnik goriva,

ko je postalo odpadek. Komisija trdi, da je s prejetjem goriva upravljavec bencinske črpalke postal lastnik. Tudi dejstvo, da Texaco gorivo proizvaja, ne vodi k drugačnemu sklepu, ker je nastanek odpadkov povzročila dejavnost upravljavca bencinske črpalke.

a) Pojem povzročitelj odpadkov

2. Presoja

50. V obravnavani zadevi lahko določene obveznosti, ki jih nalaga ureditev o odpadkih, vplivajo na obveznosti Texaco le, če jo je mogoče šteti za povzročiteljico ali imetnico odpadkov. V skladu s členom 8 okvirne direktive o odpadkih jih mora imetnik dati podjetju, pooblaščenemu za njihovo predelavo, ali jih sam ustrezno predelati. Člen 15 navedene direktive določa, da mora v skladu z načelom „plača povzročitelj obremenitve“ stroške odstranjevanja odpadkov, ki jih je dal zbiralcu ali podjetju za odstranjevanje, nositi imetnik. V skladu z njenim členom 1(c) imetnik ni le dejanski imetnik, ampak tudi povzročitelj odpadkov, ki je opredeljen v členu 1(b).

51. Člen 1(b) okvirne direktive o odpadkih opredeljuje povzročitelja kot vsakogar, katerega dejavnosti povzročajo nastajanje odpadkov („izvirni povzročitelj“) in/ali vsakogar, ki izvaja predobdelavo, mešanje ali druge postopke, katerih posledica je sprememba lastnosti ali sestave odpadkov.

52. Texaco ni mogoče šteti za povzročiteljico odpadkov le zato, ker je proizvajala gorivo, ki je po nesreči postalo odpadek. Pojem povzročitelja odpadkov je tesneje povezan z nastankom odpadka. Če se gorivo uporablja v skladu z njegovim namenom, se porabi, ne da bi povzročilo odpadke¹⁵. V obravnavanem primeru ni postalo odpadek zaradi proizvodne dejavnosti Texaco, ampak le zato, ker je bilo skladiščeno v poškodovanih cisternah.

¹⁵ — Glej sodbo ARCO Chemie Nederland in drugi, navedeno v opombi 6, točka 66.

53. Povzročitelj odpadkov je torej načeloma tisti, ki je upravljal s cisternami, ko se je gorivo razlilo. Naprej, ta oseba je bil upravljavec bencinske črpalke. Le pristojno nacionalno sodišče lahko odloči, ali je v nasprotju s tem Texaco odgovorna za zaloge goriva – če torej upravljavec ni upravljal cisterne kot svoje dejavnosti, ampak za račun Texaco. V zvezi s tem bo pristojno nacionalno sodišče presodilo, kdo je pravno in dejansko nadzoroval zaloge in stanje cistern. Pokazatelje glede tega je mogoče najti v pogodbi o obratovanju in vseh drugih uporabnih določbah. Poleg tega bo pomembno, kako je Texaco dejansko ravнала. Pravne obveznosti nadzora Texaco seveda ne prenehajo le s tem, da je v praksi ne izvaja. Vendar če je Texaco zaradi ekonomske moči v primerjavi z upravljavcem bencinske črpalke prekoračila svoj pravni status in dejansko nadzorovala cisterne, mora prav tako sprejeti odgovornost, ki izhaja iz tega.

54. Poleg tega bi bilo Texaco mogoče šteti za povzročiteljico odpadkov, če bi bila škoda na cisterni posledica njenega vedenja. V tem pogledu bi morali misliti, da gre za napako pri polnjenju cistern, ki jo navaja regija Bruxelles-Centre. Prav tako ni mogoče izključiti dejstva, da bi morala Texaco pri predaji bencinske črpalke upravljavcu za morebitne napake, ki so kasneje povzročile uhajanje ogljikovodikov, vedeti in jih popra-

viti. Tudi glede tega bo moralo pristojno sodišče vendarle sprejeti ustrezne ugotovitve.

b) Imetnik odpadkov

55. V skladu s členom 1(c) okvirne direktive o odpadkih je treba za imetnika odpadkov šteti povzročitelja odpadkov oziroma fizično ali pravno osebo, ki ima odpadke. Če Texaco ni povzročiteljica odpadkov, je zato lahko imetnica odpadkov le, če ima odpadke.

56. Pojem posesti ne opredeljujeta niti direktiva niti pravo Skupnosti na splošno. V običajnem pomenu beseda posest pomeni dejansko oblast nad stvarjo, vendar ne predpostavlja lastništva ali pravnega pooblastila razpolaganja s stvarjo. Vendar je mogoče obveznosti iz člena 8 okvirne direktive o odpadkih izpolniti samo, če dejansko razpolagamo z odpadki in če imamo pravico ravnati z njimi. Poleg tega mora posest v smislu člena 1(c) okvirne direktive o odpadkih, v več kot le ozkem pomenu besede¹⁶, poleg dejanskega nadzora (neposrednega ali

¹⁶ — Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca Mischa, ki jih je predstavil 20. novembra 2001 v zadevi Weidacher (sodba z dne 15. januarja 2002, C-179/00, Recueil, str. I-501, točka 76 in naslednje sklepni predlogov), v katerih je ponazorjena široka uporaba pojma imetnik.

posrednega) zajemati tudi pravno pooblastilo razpolaganja.

črpalko. Nasprotno pa je Texaco plačevala najemnino še do poletja 1993 in začela z deli za sanacijo do maja 1994, na podlagi česar predpostavljam, da je imela dejansko oblast nad zemljiščem.

57. Nacionalno sodišče mora odločiti, kdo in kdaj je imel dejansko oblast nad odpadki. V zvezi s tem je mogoče prav tako ugotoviti, da je imel v vsakem primeru do zaprtja črpalke dejansko oblast upravljavec. Vprašanje, ali je ta prva ugotovitev utemeljena, je treba v bistvu preizkusiti glede na enaka merila kot za vprašanje o povzročitelju stvari. Vendar je mogoče, da je upravljavec le na podlagi pogodbe o obratovanju opravljal nadzor nad cisterno in zemljo v okolici, ne za svoj račun, temveč za račun Texaco. Ta ugotovitev bi bila utemeljena, če, kot zatrjuje ta regija Bruxelles-Capitale in Texaco, upravljavec ne bi smel spreminjati zemljišča brez dovoljenja Texaco.

59. Prav tako lahko le nacionalno sodišče presodi, kdo je imel pravico ravnati z onesnaženo zemljo. V skladu s podatki, ki so na razpolago, je malo verjetno, da bi imel to pooblastilo upravljavec. Na podlagi pokazateljev, ki so na voljo Sodišču, ni mogoče presoditi, ali naj bi imela Texaco na podlagi najemne pogodbe z lastnikom zemljišča pravico do ravnanja z onesnaženo zemljo ali to izhaja iz njegovega pooblastila.

c) Vmesni predlogi glede pojmov povzročitelj odpadkov in imetnik odpadkov

58. Obstajajo močni pokazatelji, da je po tem, ko se je bencinska črpalka nehala uporabljati, Texaco dobila bencinsko črpalko v posest. Zdi se nemogoče, da bi po razveljavitvi pogodbe o obratovanju upravljavec imel še naprej nadzor nad bencinsko

60. Skupaj je treba ugotoviti, da je treba v skladu s členom 1(c) okvirne direktive naftno podjetje, ki proizvaja ogljikovodike in jih prodaja samostojnemu upravljavcu, ki ni podrejen temu podjetju, šteti za imetnika

- odpadkov v obliki zemlje, ki je bila onesnažena z ogljikovodiki, ki so se razlili:
- če je poškodba cisterne posledica vedanja naftnega podjetja (člen 1(c), prvi del, povzročitelj odpadkov), ali
 - če ob upoštevanju vseh pravnih in dejanskih okoliščin upravljavec ni upravljal s cisterno kot z delom svojega podjetja, ampak za račun naftnega podjetja (člen 1(c), prvi del, povzročitelj odpadkov),
 - če ima ob upoštevanju vseh pravnih in dejanskih okoliščin naftno podjetje dejansko oblast nad odpadki in ima pravico z njimi ravnati (člen 1(c), drugi del, imetnik odpadkov).

V – Predlog

61. Predlagam, naj se na vprašanja Cour d'appel iz Bruslja odgovori:

1. Onesnaženo zemljo je treba šteti za odpadek, ker jo je imetnik zaradi onesnaženja dolžan izkopati. Zemljo je mogoče šteti za odpadek, če se zaradi onesnaženja ne more več uporabljati v skladu z namenom, razen če se dokaže nasprotno.

2. Naftno podjetje, ki proizvaja ogljikovodike in jih prodaja samostojnemu upravljavcu, ki ni podrejen temu podjetju, je treba šteti za imetnika odpadkov v obliki zemlje, ki je bila onesnažena z ogljikovodiki, ki so se razlili:
 - če ob upoštevanju vseh pravnih in dejanskih okoliščin upravljavec ni upravljal s cisterno kot z delom svojega podjetja, ampak za račun naftnega podjetja (člen 1(c) Direktive Sveta 75/442/EGS z dne 15. julija 1975 o odpadkih, kot je bila spremenjena z Direktivo Sveta 91/156/EGS z dne 18. marca 1991, prvi del, povzročitelj odpadkov),
 - če je poškodba cisterne posledica vedenja naftnega podjetja (člen 1(c), prvi del, povzročitelj odpadkov), ali
 - če ima ob upoštevanju vseh pravnih in dejanskih okoliščin naftno podjetje dejansko oblast nad odpadki in ima pravico z njimi ravnati (člen 1(c), drugi del, imetnik odpadkov).